

Görkəmli etnoqraf alim

Hər bir insanın keçdiyi həyat yoluna nəzər salmaq, onun ayrı-ayrı inkişaf mərhələlərinə səyahət etmək olduqca mənalı və maraqlıdır. Çünki bu inkişaf yollarında onun yaşadığı mənalı həyatın ayrı-ayrı səhifələri həkk olunmuşdur. Xüsusilə ayrı-ayrı dahi insanların, alimlərin, yazıçıların, din xadimlərinin incəsənət adamlarının keçdiyi həyat yolunu öyrənmək və təbliğ etməyin müasir zamanımızda olduqca mühüm əxlaqi-mənəvi əhəmiyyəti vardır.

Müasir dövrimizdə böyüməkdə olan gənc nəsil üçün tarix elmləri doktoru, professor, istedadlı jurnalist Qafar Cəfər oğlu Cəbiyevin keçdiyi mənalı həyat, elm, tədris və jurnalistik fəaliyyəti örnək olmalıdır.

Onun göz açdığı dağlar qoynu, təbiətin yaratdığı möcüzələr, Talistan kəndinin səfalı aləmi Qafar müəllimin ilham aldığı məkanlar olmuşdur. Qafar müəllim uşaqlıq illərini doğma Talistan kəndində keçirmiş və ana təbiətin yaratdığı nemətlərə valeh olmuşdur. İsmayılı rayonunun Talistan kəndi Azərbaycanın ən səfalı yerlərindən biri olub, ilk baxışda insanları özünə cəlb edir. Azərbaycanın dahi klassik şairi Səməd Vurğun bu kəndə valeh olmuş və özünün məşhur "Talistan" poemasını yazmışdır. Bu kənddə dünyaya göz açan hər bir insan təbiətin yaratdığı aləmə heyran olur və yaradıcı olmağa çalışır.

Qafar müəllim orta məktəbi müvəffəqiyyətlə qurtarıqdan sonra Gəncə Pedaqoji Universitetinin tarix fakültəsinə daxil olmuş və 1973-cü ildə ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1973-1974-cü illərdə doğma yurdu olan İsmayılı rayonunun Talistan kəndinə təyinat almış və orta məktəbdə tarix müəllimi işləmişdir.

1974-1976-cı illərdə İsmayılı rayonunun "Zəhmətkeş" rayon qəzetində məktublara şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləmişdir. Məhz bu illərdə Qafar müəllim jurnalistikanın sirlərinə bələd olmuşdur.

1975-ci ildən Qafar müəllim arxeologiya elminin müxtəlif problemlərini öyrənməyə başlamış və elə həmin ildən Azərbaycan SSR EA Tarix İnstitutunun qiyabi aspiranturasına daxil olmuşdur. Aspiranturayı müvəffəqiyyətlə qurtarıb, namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. Məhz bu dövrdən etibarən Qafar müəllim arxeologiyanın vurğunu olmuş və tariximizi arxeoloji mənbələr əsasında tədqiq etməyə başlamışdır...

1990-2003-cü illərdə Qafar Cəbiyev "Azərbaycan" qəzetinin Balakən-Şəki bölgəsi üzrə xüsusi müxbiri vəzifəsində çar-

ışmışdır. Bu illərdə bölgənin problemləri haqqında tez-tez mətbuat səhifələrində çıxış edərək, onların həll olunması barədə öz tövsiyələrini vermişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamları ilə Qafar Cəbiyev 2003-cü ildə 4 il müddətinə, 2007-ci ildə isə 6 il müddətinə Milli Televiziya və Radio Şurasının üzvü təyin olunmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1 mart 2013-cü il tarixli sərəncamı ilə Qafar Cəbiyev yenidən 6 il müddətinə Milli Televiziya və Radio Şurasının üzvü təyin olunmuş və elə həmin ilin mart ayında Milli Televiziya və Radio Şurası sədrinin müavini seçilmişdir. Bu gün Qafar müəllim bu vəzifənin öhdəsindən məhərdətlə gəlir.

Professor Qafar Cəbiyevə kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3 oktyabr 2012-ci il tarixli sərəncamı ilə "Əməkdar jurnalist" fəxri adı verilmişdir.

Professor Qafar Cəbiyevin bütün ictimai, siyasi, pedaqoji, jurnalistik fəaliyyətində elmi yanaşma prinsipi üstün mövqə tutmuşdur. O elmi fəaliyyətdən bir an belə uzaqlaşmamış və əksinə, elmi fəaliyyət ilə yaşayaraq ucalmışdır.

Qafar Cəbiyev 2008-ci ilin mart ayında AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya institutunda "Girdiman tarixi" (IV-IX əsrlər) mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. Girdiman Azərbaycanın qədim dövlətlərindən biri olan Azərbaycan Albaniyasının ən zəngin diyarlarından biridir. Erməni mafiyasına xidmət edən qüvvələr həmişə bu dövlətin tarixini saxtalaşdırmağa cəhd edirlər.

Professor Qafar Cəbiyevin 38,5 çap vərəqi həcmində olan "Girdiman tarixi" (IV-IX əsrlər) adlı əsəri bu yaxınlarda çapdan çıxmışdır. Bu kitab Azərbaycan tarixinə aid yazılmış ən sanballı əsərlərdən biridir. AMEA-nın müxbir üzvü, tarix elmləri doktoru, professor, əməkdar elm xadimi Yaqub Mahmudovun əsərə yazdığı ön sözdə deyilir: "Qafar Cəbiyev tərəfindən təqdim olunan Girdiman tarixi real tarixdir, olmuş tarixdir, bizim tariximizdir. Bu, təkcə müəllifin deyil, ümumiyyətlə, tarix elminin də böyük uğurudur. Müəllifin Girdimanın IV-IX əsrlər tarixinə həsr olunmuş əsəri elminizdə yenilikdir, tarixi saxtalaşdıranlara, xüsusilə erməni saxtakarlarına tutarlı cavabdır, tarixi həqiqəti müdafiə edən araşdırmaçdır".

Professor Qafar Cəbiyev Azərbaycanın ən görkəmli arxeoloqlarından biridir. Arxeoloq olmaq olduqca çətin, lakin şərəfli bir peşədir. Arxeoloq olmaq üçün kompleks elmlərə sahib olmalısən. Arxeoloq gərək paleoqrafiyanı, paleoantropologiyayı, paleobiologiyayı, paleogeomorfologiyayı, paleontologiyayı və digər elm sahələrini mükəmməl bilməlidir. Əgər savadlı həkim xəstə insanı müalicə edib onu həyata qaytarsa, savadlı arxeoloq da tarixi abidəni olduğu kimi bərpa edə bilir. Arxeoloq bütün əraziləri qarış-qarış gəzməli, arxeoloji abidələri qeydə almalı, onları tədqiq etmək üçün ömrünü, gününü ailədən, ev şəraitindən, kabinetdən

uzaq, çöl şəraitində keçirməli, təbiətin bütün əzablarına dözməlidir. Arxeoloqun yolu uca dağlardan, sərt qayalardan, ilan mələyən susuz çöllərdən, qorxulu mağara düşərgələrindən, qədim şəhər xarabalıqlarından, çay terraslarından və digər yerlərdən keçir. Tədqiq olunan hər bir sahənin torpağı diqqətlə nəzərdən keçirilməli, tapıntılar yerində qeydə alınmalı, sahənin və tapıntıların şəkli çəkilməli, arxeoloji qazıntıların gündəlikləri yazılmalı və digər mühüm işlər görülməlidir.

Son beş ildə professor Qafar Cəbiyevin rəhbərliyi altında Qəbələ, Ağsu, İsmayılı, Kürdəmir və digər bölgələrdə arxeoloji qazıntılar aparılmış və Azərbaycanın orta əsrlər arxeologiyasına aid zəngin maddi mədəniyyət nümunələri tapılmışdır.

Hazırda Qafar Cəbiyevin rəhbərliyi altında Ağsu rayonu ərazisində yerləşən orta əsr Ağsu şəhərinin ərazisində kompleks arxeoloji qazıntı işləri aparılır. Burada tapılmış maddi mədəniyyət qalıqlarının Azərbaycanın orta əsrlər şəhər mədəniyyətinin öyrənilməsində mühüm elmi əhəmiyyəti vardır. Məhz buna görə də bir neçə il ardıcıl olaraq orta əsr Ağsu şəhəri ərazisində beynəlxalq elmi konfrans da keçirilmiş və Qafar müəllimin apardığı elmi tədqiqat işlərinə yüksək qiymət verilmişdir.

Professor Qafar Cəbiyevin bu yaxınlarda 551 səhifədən ibarət "Yazılan qalacaq" adlı kitabı çapdan çıxmışdır. Burada Qafar Cəbiyevin 2004-2014-cü illərdə respublikanın müxtəlif mətbuat orqanlarında dərc olunmuş elmi-publisistik məqalələri toplanmışdır. "Yazılan qalacaq" adlı əsərdə ulu öndər Heydər Əliyevin ömür yolu, onun əməli-siyasi fəaliyyəti, Heydər Əliyev siyasi kursunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən ölkəmizdə uğurla davam etdirilməsi, müstəqillik illərində Azərbaycan Respublikasının hərtərəfli və dinamik inkişafı, Xaçmaz, Quba və Qusar bölgələri təmsalında regionlarda həyata keçirilən uğurlu layihələr barədə maraqlı məlumatlar şərh edilmişdir. Kitabda müəllifin xarici ölkələrə olan səfər təəssüratları, Qarabağ problemi, habelə arxeologiya və tarix elminin aktual problemlərinə dair yazılmış məqalələri çap olunmuşdur. Qafar Cəbiyevin "Yazılan qalacaq" adlı sonuncu kitabını onun həyat bioqrafiyası adlandırmaq olar.

Professor Qafar Cəbiyev "Arxeologiya və romantika", "Azərbaycan keramikası", "Can Azərbaycan", "Bura Vətəndir", "Girdiman tarixi", "Ağsu şəhəri orta əsrlərdə", "Yazılan qalacaq" kitablarının, habelə 150-dən artıq elmi məqalənin müəllifidir. O, "Qızıl qələm" mükafatı laureatıdır.

Professor Qafar Cəbiyev bu gün də özünün zəhmətkeşliyi, yaradıcılığı və təşkilatçılığı ilə elm sahəsində çalışanlara bir nümunədir. Mən əziz dostum və həmkarımı təbrik edir, ona yeni-yeni yaradıcılıq uğurları və möhkəm can sağlığı arzu edirəm və inanıram ki, Qafar müəllim bizi yeni əsərləri ilə sevincindirəcək.

Əsədulla CƏFƏROV,
AMEA Arxeologiya və
Etnoqrafiya İnstitutunun
şöbə müdiri,
tarix elmləri doktoru.